

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av arkeologiska fynd från Elleholm i Karlshamns kommun - komplettering 2

Linderson, Hans

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2020). *Dendrokronologisk analys av arkeologiska fynd från Elleholm i Karlshamns kommun - komplettering 2*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2020:60). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

24 januari 2018

9 November 2019

5 September 2020

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr
2018:07+2019:105+2020:60

Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV ARKEOLOGISKA FYND FRÅN
ELLEHOLM I KARLSHAMNS KOMMUN –KOMPLETTERING* ****

Uppdragsgivare: Stiftelsen Blekinge museum, FE 2033 Scancloud SE-831 90 ÖSTERSUND

Märk med Elleholmsprojektet 2020 Kontaktperson: Jimmy Juhlin Alftberg

Område: Blekinge **Prov nr:** 77441-449+481-482 **Antal sågprov:** 2+*7+**2, kol i flera bitar

Dendrokronologiskt objekt: Golvbräda med anslutande bjälke, *Golvbrädor+Flätverk

Resultat:

Dendro nr:	Prov Nr : Beskrivning	Träd- slag	Antal år ; radier (annat än två)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningstid V(vinterhalv- året)	Mer vågad datering (mest sannolikt); Trädets egenålder ±10 uppskattning
77441	1, Bjälke	Bok	71;4	W	1442 1516		(V 1442/43) (V 1516/17)
77442	2, golv- bräda	Bok	82;4	Ej W	1423	E 1423	(1423-1450)
*	*Schakt D Yta 3 el 4 Golvplank Fr N	*	*	*	*	*	*
77443	D3 N1	Bok	83;3	Ej W	1425	E 1425	
77444	D3 N2	Bok	71	EjW	Ej säker		(E 1437)
77445	D3 N3	Bok	86	EjW	1426	E 1426	
77446	D4 syd	Bok	45;1	Ej W	Ej säker		(E 1430)
77447	D4 mitt	Bok	81	Ej W	1430	E 1430	
77448	D4 nord	Bok	66;1	Ej W	Ej säker		(E 1439)
77449	Schakt E flätverk	Bok	76;1	Nära W	Ej datering		
	**Kolprov golv/vägg- plank						
77481	1; Plank	Bok	67;2	Ej W	1414	E 1414	
77482	2; Plank	Bok	66;3	Ej W	1414	E 1414	

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultat

Analys 2018 prov 77441 och 77442 (prov 1-2)

Båda proverna är av **bok-virke**. Splint och kärnvirke är oskiljbart i bok så endast vankant kan ge en säsongsexakt fällningstid

Golvbrädan dateras entydigt så att yttersta årsring är år 1423. Eftersom van saknas blir avverkningen **efter 1423**. Teoretiskt kan det vara hur ungt som helst men mer sannolikt handlar det om högst ett fåtal tio-tals år.

Bjälken får en tvetydig datering 1442 respektive 1516. Här finns vankant. Ur ren dendrokronologisk synpunkt är båda förslagen relativt likvärda.

Båda virkesdelarna ansluter till varandra på fyndplatsen så Jimmy Juhllins bedömning är att de rimligen är likåldriga men att möjligheten finns att någon är utbytt. Om man anta att de är likåldriga då är **fällningstiden vinterhalvåret 1442/43 mest sannolik**.

Årsringarna, i detta fall, var ganska breda vilket minskar risken att det skall saknas många årsringar efter år 1423. Bok-träd kan dock frekvent uppvisa kraftig tillväxtminskning under en period så det yngre alternativet (V 1516/17) är inte uteslutet.

***Kompletterande undersökning 2019:**

Sex golvbrädor från två ytor inom samma schakt undersöktes, prov 77443-77448 samtliga är av bok-virke.

Tre plank dateras så att virket är avverkat **efter 1430** om man får tro de mindre säkra dateringarna är virket avverkat efter 1437 eller 1439. Dateringsbilden på de säkra resultaten ligger ganska enhetligt i tidsspannet 1425-1430, vilket antyder en snar avverkning efter 1430 så är det mest troligt att alla proverna ansluter till **vinterhalvåret 1442/43**. Proveniensen är svårbedömd med bok. Min bedömning är att den är relativt lokal.

Flätverket från schakt E, prov 77449.

Uppgiften var att vedbestämma ett ved stycke. En tanke var att skulle kunna vara idegran. Denna bestämdes dock till **bok** (*Fagus sylvatica*) och är en tätvuxen gren med minst 76 årsringar. Ett dateringsförsök gjordes utan att lyckas.

****Kompletterande undersökning augusti 2020:**

Två kolbitar som bedöms komma från en gemensam konstruktion vägg eller golvbrädor allt enligt brev 2020-08-20 prov 77481 (1) och 77482 (2)

Proven korsdateras mot tidigare undersökt virke, prov 77442 och 77445 så att yngsta årsringen bildades år 1414. Dateringen blir följaktligen **efter 1414**. Att båda proven får samma datering kan förefalla som att vankanten är nådd men min bedömning är att de har brutits eller malts sönder vid samma årsring som man kan förvänta sig har skett om samma brända bräda har delat på sig och hamnat intill varandra på fyndlokalen. Korsdateringen mellan proven tyder på att de är komna från samma träd. Resultatet pekar således i samma riktning som resultatet av undersökningen 2019. Dateringarna mellan föreliggande prover och de tidigare utförda av de sex golvbrädorna, bokträdens växtsätt tyder på en gemensam ståndort. En ökad precision av det tidigare dateringsresultatet har inte kunnat göras, därtill skulle fler brädor analyserats.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendro-identitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har dateringar med lägre säkerhet angivits.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se Tel: 046-2227891